

9. Lemback J. Comparison of Performance, Body Constitution and Behaviour of Sows in Different Housing- Systems.1. Performance and Body Constitution of Sows During Pregnancy / J. Lemback, R. Wassmuth, P. Glodek // Zuchungskunde. – 1995. – Vol. 67. – P. 274–287.

10. Paul Vermeulen. Факторы, влияющие на размер помета и вес поросят при рождении [Электронный ресурс]. – Режим доступа до джерела: hendrix-genetics.com; www.hypor.com.

REFERENCES

1. Arnautov V.I. Machines in pigsties-matochnikakh / V.I. Arnautov, V.A. Ivanov // Mechanization of agriculture. – 1979. – № 2. – P. 22.
2. Velikzhanin V.I. Methodical recommendations about studying of behavior of farm animals / V.I. Velikzhanin. – L.: VNIIRGZh, 1975. – 48 s.
3. Hesse A. Otsenk various ways of the contents the podsosnykh of the sows / A. Hesse // Technician and construction in agriculture. Article 351 Dermstadt-1991.
4. Kovalenko V. Introduction of new production technologies of pork / V. Kovalenko // Pig-breeding. – 2000. – № 6. – P. 13–14.
5. Ledin N.P. Intensive technology of pig-breeding at various equipment / N.P. Ledin. – M.: Rosagropromizdat, 1989. – 236 p.
6. Mykytjuk D. Promyslova tehnologija svynarstva / D. Mykytjuk, A. Loza, M. Gejmor // Propozycija. – 2008. – № 5. – S. 32–33.
7. Navozenko A.N. Razrabotka tehnologii vyrashhivanija svinej v fermerskih i krest'janskih hozjajstvah: avtoref. dis. .... kand. s.-h. nauk / A.N. Navozenko. – Belgorod, 2001. – 22 s.
8. Bates R.O. Sow perfotmance when housed either in groups with electronic sow feeders or stalls / R.O. Bates, D.B. Edwards, R.L. Korthals // Livest Prod. Sci. – 2003. – Vol. 79. – P. 29–35.
9. Lemback J. Comparison of Performance, Body Constitution and Behaviour of Sows in Different Housing- Systems.1. Performance and Body Constitution of Sows During Pregnancy / J. Lemback, R. Wassmuth, P. Glodek // Zuchungskunde. – 1995. – Vol. 67. – P. 274–287.
10. Paul Vermeulen. Faktory, vlijajushchie na razmer pometa i ves porosyat pri rozhdenii [Jelektronnyj resurs]. – Rezhim dostupu do dzerela: hendrix-genetics.com; www.hypor.com.

Поведение и производительность подсосных свиноматок в течение года при разных условиях содержания М.Г. Повод

Проведено исследование поведения и производительности подсосных свиноматок при разных условиях содержания в течение четырех времен года. Установлено, что на многоплодие свиноматок не повлияли конструктивные особенности помещений и становок для опороса, тогда как в летнее время оно было достоверно выше по сравнению с осенним периодом. В условиях модернизированного помещения по сравнению с традиционным у свиноматок была достоверно более высокой масса гнезда поросят при отъеме и лучшая сохранность поросят. Время года не влияет на массу гнезда поросят при отъеме, но влияет на сохранность поросят.

Ключевые слова: свиноматка, поведение, поросята, многоплодие, сохранность поросят, масса гнезда, конструктивные особенности, станки для опороса.

Надійшла 15.10.2015 р.

УДК 636.4.082.31:612.015.3

ПОЛІЩУК С.А., канд. с.-г. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

КОРЕКЦІЯ ВІЛЬНОРАДИКАЛЬНОГО ОКИСНЕННЯ БІЛКІВ В ОРГАНІЗМІ КНУРІВ-ПЛІДНИКІВ

Наведені результати впливу біокомплексного препарату Мультибактерін на показники білкового обміну в організмі кнурів-плідників великої білої породи та синтетичної лінії SS23. Встановлено, що за дії препаратору Мультибактерін підвищуються адаптаційні можливості організму досліджуваних тварин, в спермі та цитоплазмі сперміїв кнурів великої білої породи і синтетичної лінії SS23 знижується вміст продуктів окисної модифікації білків, рівень середньомолекулярних пептидів та циркулюючих імунних комплексів, що позитивно впливає на її якісні та кількісні показники функціонування сперми.

Ключові слова: кнурі-плідники, сперма, окисна модифікація білків, молекули середньої маси, циркулюючі імунні комплекси.

Постановка проблеми. Перебіг різноманітних фізіологічних і патологічних процесів обумовлений індивідуальними особливостями організму. З'ясування біохімічних механізмів функціонування клітин є важливим аспектом вирішення однієї із фундаментальних проблем біології.

Вільнорадикальні процеси окиснення ліпідів і білків у клітинах різних органів перебігають з неоднаковою інтенсивністю [1, 5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Близько 95 % Оксигену, який потрапляє до організму в процесі окиснюваного фосфорилювання відновлюється в мітохондріях до води. Решта в результаті різноманітних реакцій перетворюються в активні форми Оксигену (АФО). Останні модифікують структуру білків і ліпідів біологічних мембрани, що в свою чергу призводить до порушення метаболічних процесів у клітинах. Статеві клітини самців надзвичайно чутливі до дії АФО, оскільки містять значну частину поліненасичених жирних кислот та білків [5].

У зв'язку із особливостями хімічної будови та структурної організації білків, процес окисної модифікації білків (ОМБ) має складний та специфічний характер. Окиснювальна модифікація білків супроводжується порушенням структури скелету поліпептидного ланцюга або окремих амінокислотних залишків.

Біохімічними наслідками ОМБ в організмі є зміна активності ферментів та їх інгібіторів, агрегація білків, модифікація генної транскрипції, утворення аномальних поверхневих молекул тощо [2, 5]. Водночас потрібно зазначити, що процес окиснення білків постійно перебігає в тканинах організму, виконуючи при цьому надзвичайно важливу функцію в обміні білків. Деякі автори розглядають накопичення окиснених білків як один із факторів регуляції синтезу і розпаду білків, активації мультикаталітичних протеаз, вибірково руйнуючих окиснені молекули. Фактично руйнування окиснених білків оцінюється як прояв вторинного антиоксидантного захисту в тканинах [8].

ОМБ – один із ранніх і найбільш надійних індикаторів ураження тканин за вільнорадикальної патології [5]. За розвитку більшості патологічних процесів саме білки, а не ліпіди і нуклеїнові кислоти є ефективними пастками для АФО. ОМБ розглядається як один з ранніх та надійних маркерів оксидативного стресу [9]. Відомо, що деградовані білки можуть знаходитися в клітинах від декількох годин до декількох діб, а продукти пероксидного окиснення ліпідів підлягають детоксикації вже через декілька хвилин [10]. У зв'язку з цим використання препаратів з антиоксидантними та метаболічними властивостями є перспективним напрямом у біології. До них належить біологічно активний препарат з вітамінно-мінеральними комплексами Мультибактерін.

Мета дослідження – дослідити вплив багатокомпонентного препарату Мультибактерін на вміст продуктів ОМБ і концентрацію молекул середньої маси у спермі кнурів-плідників.

Матеріал і методи дослідження. Для досліджень використовували кнурів-плідників великої білої породи та синтетичної лінії SS23. Матеріалом для досліджень слугувала сперма. Інтенсивність ОМБ оцінювали за вмістом альдегід- та кетондинітрофенілгідрозонів (АДНФГ і КДНФГ) [4]. Вміст молекул середньої маси (МСМ) визначали скринінговим методом [7]. Стан аутоімунних процесів оцінювали за вмістом циркулюючих імунних комплексів (ЦІК) [3]. Отримані експериментальні дані обраховували загальноприйнятими методами статистики.

Результати дослідження та їх обговорення. В таблиці 1 відображена динаміка вмісту загального білка в плазмі сперми та цитоплазмі сперміїв кнурів-плідників великої білої породи та синтетичної лінії SS23. Згодовування Мультибактеріну сприяє підвищенню вмісту загального білка у спермі кнурів. Так, на 15-ту добу експерименту його вміст в плазмі сперми чистопорідних кнурів зростає на 23,6 % ($p<0,05$), у тварин синтетичної лінії – на 24,8 % ($p<0,01$) порівняно з контролем. До кінця досліджуваного періоду концентрація загального білка знаходитьться на досить високому рівні. Подібна тенденція прослідовується і в цитоплазмі сперміїв.

В еякулятах кнурів-плідників обох досліджуваних порід виявлені продукти окиснення білків, які прореагували із 2,4-динітрофенілгідразином (табл. 2). Основна кількість утворених дінітрофенілгідрозонів належить до альдегідо- та кетонпохідних нейтрального характеру. На фоні згодовування препарату в плазмі сперми кнурів обох порід проявляється тенденція до зниження концентрації КДНФГ нейтрального характеру. Кількість вказаних продуктів ОМБ в плазмі сперми плідників великої білої породи знижується на 23,2 %, у тварин синтетичної лінії – на 10,1 % проти показників у контролі. При цьому відмічається вірогідне зниження АДНФГ нейтрального характеру в чистопорідних кнурів у 2,0 рази ($p<0,001$), тварин синтетичної лінії SS23 – в 1,6 рази ($p<0,001$) порівняно з контролем.

Таблиця 1 – Вміст загального білка в плазмі сперми та цитоплазмі сперміїв кнурів плідників за дії Мультибактеріну, ($M \pm m$; n=4)

Група кнурів	Загальний білок, г/л	
	плазма сперми	цитоплазма сперміїв
До введення		
Контроль Велика біла	11,05 ± 0,41	36,82 ± 2,99
Дослід Велика біла	11,91 ± 0,65	41,81 ± 3,10
Контроль SS23	10,76 ± 0,72	46,81 ± 2,82
Дослід SS23	11,14 ± 0,78	48,57 ± 3,55
Через 15 діб після згодовування препарату		
Контроль Велика біла	8,09 ± 0,39	42,14 ± 2,90
Дослід Велика біла	10,00 ± 0,68*	55,14 ± 2,11*
Контроль SS23	10,76 ± 0,54	45,52 ± 1,75
Дослід SS23	13,43 ± 0,32**	48,05 ± 1,13
Через 30 діб після згодовування препарату		
Контроль Велика біла	8,38 ± 0,87	38,29 ± 1,34
Дослід Велика біла	10,60 ± 0,24*	47,52 ± 1,07**
Контроль SS23	7,33 ± 0,51	35,33 ± 1,18
Дослід SS23	10,95 ± 0,72**	41,57 ± 2,36

Примітка. Тут і надалі * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$ – порівняно з контролем.

На 15-ту добу експерименту концентрація альдегідо- і кетонпохідних основного характеру в плазмі сперми кнурів досліджуваних порід була фактично у 2 рази нижчою, порівняно з похідними нейтрального характеру. До кінця досліду кількість продуктів ОМБ основного характеру продовжувала знижуватися відносно карбонільних сполук нейтрального характеру.

Таблиця 2 – Вміст продуктів окисної модифікації білків нейтрального та основного характеру в плазмі сперми кнурів-плідників за дії Мультибактеріну, ммоль/г білка ($M \pm m$; n=4)

Група кнурів	Продукти нейтрального характеру		Продукти основного характеру	
	КДНФГ $\lambda=356$	АДНФГ $\lambda=370$	КДНФГ $\lambda=430$	АДНФГ $\lambda=530$
До введення				
Контроль Велика біла	41,02 ± 2,42	32,37 ± 2,59	25,68 ± 2,50	3,66 ± 0,36
Дослід Велика біла	39,40 ± 3,64	30,22 ± 2,50	25,05 ± 2,49	3,35 ± 0,32
Контроль SS23	33,08 ± 3,32	31,37 ± 3,13	24,50 ± 2,44	4,08 ± 0,38
Дослід SS23	35,38 ± 3,33	34,07 ± 3,15	24,98 ± 2,08	4,49 ± 0,42
На 15-ту добу згодовування препарату				
Контроль Велика біла	43,00 ± 1,92	40,44 ± 1,98	33,05 ± 1,71	7,12 ± 0,70
Дослід Велика біла	33,87 ± 3,62	20,01 ± 1,49***	25,14 ± 2,00*	4,54 ± 0,31*
Контроль SS23	40,16 ± 1,57	33,11 ± 0,75	27,52 ± 1,31	6,26 ± 0,20
Дослід SS23	36,12 ± 2,07	20,61 ± 1,49***	23,97 ± 1,24	6,05 ± 0,53
На 30-ту добу згодовування препарату				
Контроль Велика біла	40,54 ± 1,13	33,53 ± 0,99	28,62 ± 1,17	11,73 ± 0,63
Дослід Велика біла	32,66 ± 1,83*	26,99 ± 1,00**	23,03 ± 0,95**	9,43 ± 0,52*
Контроль SS23	32,67 ± 1,29	28,87 ± 1,63	25,12 ± 1,42	10,15 ± 0,83
Дослід SS23	27,77 ± 0,91*	24,52 ± 0,51*	21,33 ± 0,38*	8,66 ± 0,78

За двотижневого згодовування Мультибактеріну відмічається суттєве зниження вмісту КДНФГ нейтрального характеру у цитоплазмі сперміїв чистопорідних кнурів на 18,9 %, у тварин синтетичної лінії – на 29,2 % порівняно з контролем. Концентрація альдегідо-похідних нейтрального характеру за цей період знизилась відповідно на 17,3 та 35,1 %.

Кількість АДНФГ основного характеру в цитоплазмі сперміїв тварин великої білої породи протягом двотижневого використання Мультибактеріну майже не змінюється. Однак, вже до кінця експерименту виявлено суттєве зменшення рівня всіх фракцій окиснених білків порівняно з контролем. Коливання вмісту різноманітних продуктів ОМБ мають свої особливості, що, ймовірно, пов’язано з умовами їх утворення. Наприклад, одні продукти ОМБ утворюються в результаті безпосередньої взаємодії АФО з білковими молекулами, водночас інші утворюються при взаємодії з продуктами ліпопероксидації й глікооксидації [2].

Як додатковий показник, який відображає ступінь фрагментації білків, досліджували вміст молекул середньої маси в еякулятах кнурів-плідників [6].

Ступінь ендогенної інтоксикації в організмі тварин за використання Мультибактеріну ви-вчали на основі вмісту МСМ за довжини хвилі 254 та 280 нм. Результати досліджень показали, що згодовування мультикомпонентного препарату кнурам-плідникам сприяє зниженню рівня МСМ в їх спермі. Так, на 15-ту добу експерименту кількість МСМ280 у плазмі сперми чисто-порідних тварин знижується на 11,8 %, у тварин синтетичної лінії – на 18,8 % порівняно з контролем. На 30-ту добу – рівень середньомолекулярних пептидів у кнурів дослідних груп продовжує знижуватися на 41,2 (р<0,01) та 37,5 % (р<0,05) відповідно. Концентрація МСМ у спермі-ях плідників дещо вища порівняно із плазмою сперми.

Функціонування гуморальної ланки імунітету в організмі кнурів-плідників за використання Мультибактеріну оцінювали за вмістом ЦІК. Відомо, що імунна система тварин, в силу своєї чутливості є однією із перших, яка реагує на взаємодії з біотичними та абіотичними факторами. Важливою функцією імунної системи є видалення із організму екзо- та ендогенних антигенів, якими можуть бути віруси, бактерії, власні аномальні білки, ксенобіотики тощо.

Одним із механізмів виведення антигену із організму є утворення імунних комплексів – антиген-антитіло. Всі антигени, взаємодіючи з рецепторами клітин імунокомпетентної системи, викликають синтез антитіл і належать до індукторів утворення ЦІК. За фізіологічних умов, утворення та присутність ЦІК у біологічних рідинах є одним із проявів імунної відповіді організму на надходження антигенів та є важливим чинником, що забезпечує імунітет. За розвитку оксидативного стресу в організмі накопичується значна кількість продуктів окиснювань модифікації біополімерів (білки, нуклеїнові кислоти), які набувають антигенных властивостей і можуть стимулювати антитілогенез, що призводить до підвищення рівня ЦІК [11]. Концентрація ЦІК у плазмі сперми та цитоплазмі сперміїв кнурів-плідників великої білої породи дещо вища порівняно з тваринами синтетичної лінії. На фоні згодовування препарату Мультибактерін спостерігається тенденція до зниження циркулюючих імунних комплексів в еякулятах досліджуваних груп тварин.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Згодовування Мультибактеріну кнурам-плідникам сприяє підвищенню адаптаційних можливостей організму в умовах промислового вирощування свиней. Зокрема, в спермі досліджуваних тварин спостерігається зменшення концентрації продуктів окисної модифікації білків.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Барабой В.А. Биоантиоксиданты / В.А. Барабой. – К.: Книга плюс, 2006. – 462 с.
2. Окислительная модификация белков и липидов плазмы крови больных раком легкого / Р.Н. Белоногов, Н.М. Титова, Ю.А. Дыхно [и др.] // Сибирский онкологический журнал. – 2009. – №4 (34). – С. 48–51.
3. Гриневич Ю.А. Определение иммунных комплексов в крови онкологического больного / Ю.А. Гриневич, А.Н. Алферов // Лаб. дело. – 1981. – № 8. – С. 493–495.
4. Дубинина Е.Е. Окислительная модификация белков сыворотки крови человека, метод ее определения / Е.Е. Дубинина, С.О. Бурмистров, Д.А. Ходов // Вопр. мед. химии. – 1995. – Т. 41.– С. 24–26.
5. Дубинина Е.Е. Продукты метаболизма кислорода в функциональной активности клеток (жизнь, смерть, созидание и разрушение). Физиологическое и клинико-биохимические аспекты / Елена Ефимовна Дубинина. – СПб.: Медипресса, 2006. – 400 с.
6. Никольская В.А. Биохимический аспект рассмотрения роли молекул средней массы в организме / В.А. Никольская, Ю.Д. Данильченко, З.Н. Меметова // Ученые записки Таврического нац. ун-та им. В. И. Вернадского. – 2013. – Т. 26 (65), № 1. – С. 139–145.
7. Скрининговый метод определения средних молекул в биологических жидкостях: Метод. рекомендации / Габриэлян Н.И., Левицкий Э.Р., Дмитриев А.А. [и др.] // НИИТ и ИО МЗ СССР. – М., 1985. – 32 с.
8. Presence of membrane-bound proteinases that preferentially degrade oxidatively damaged erythrocyte membrane proteins as secondary antioxidant defense / M. Beppu, M. Inoue, T. Ishikawa, K. Kikugawa // Biochim. Biophys. Acta. – 1994. – Vol. 1196 (1). – P. 81–87.
9. Protein modification as oxidative stress marker in follicular fluid from women with polycystic ovary syndrome: the effect of inositol and metformin / P. Piomboni, R. Focarelli, A. Capaldo [et al.] // J. Assist. Reprod. Genet. – 2014. – Vol. 10. – P. 1269–1276.
10. Reduced 4-hydroxyxenonental degradation in hearts of spontaneously hypertensive rats during normoxia and postischemic reperfusion / T. Grune, K. Schönheit, I. Blasig, W. Siems // Cell Biochem. Funct. – 1994. – Vol. 12 (2). – P. 143–147.
11. Serum protein profiles, circulating immune complexes and proteinuria in dogs naturally infected with *Anaplasma phagocytophilum* / U. Ravnik, B.P. Bajuk, L. Lusa, N. Tozon // Vet. Microbiol. – 2014. – Vol. 173 (1–2). – P. 160–165.

REFERENCES

1. Baraboj V.A. Bioantioxidanty / V.A. Baraboj. – K.: Kniga plus, 2006. – 462 s.
2. Okislitel'naja modifikacija belkov i lipidov plazmy krovi bol'nyh rakom legkogo / R.N. Belonogov, N.M. Titova, Ju.A. Dyhno [i dr.] // Sibirskij onkologicheskij zhurnal. – 2009. – № 4 (34). – S. 48–51.

3. Grinevich Ju.A. Opredelenie immunnyh kompleksov v krovi onkologicheskogo bo'l'nogo / Ju.A. Grinevich, A.N. Alferov // Lab. delo. – 1981. – № 8. – S. 493–495.
4. Dubinina E.E. Okislitel'naja modifikacija belkov sivorotki krovi cheloveka, metod ee opredelenija / E.E. Dubinina, S.O. Burmistrov, D.A. Hodov // Vopr. med. himii. – 1995. – T. 41. – S. 24–26.
5. Dubinina E.E. Produkty metabolizma kisloroda v funkcion'noj aktivnosti kletok (zhizn', smert', sozidanie i razrushenie). Fiziologicheskoe i kliniko-biohimicheskie aspekty / Elena Efimovna Dubinina. – SPb.: Medpressa, 2006. – 400 s.
6. Nikol'skaja V.A. Biohimicheskij aspekt rassmotrenija roli molekul srednej massy v organizme / V.A. Nikol'skaja, Ju.D. Danil'chenko, Z.N. Memetova // Uchenye zapiski Tavricheskogo nauchno-tekhnicheskogo instituta im. V. I. Vernadskogo. – 2013. – T. 26 (65), № 1. – S. 139–145.
7. Skriningovyj metod opredelenija srednih molekul v biologicheskikh zhidkostyah: Metod, rekomendacii / Gabrijeljan N.I., Levickij Je.R., Dmitriev A.A. [i dr.] / NIIT i IO MZ SSSR. – M., 1985. – 32 s.
8. Presence of membrane-bound proteinases that preferentially degrade oxidatively damaged erythrocyte membrane proteins as secondary antioxidant defense / M. Beppu, M. Inoue, T. Ishikawa, K. Kikugawa // Biochim. Biophys. Acta. – 1994. – Vol. 1196 (1). – P. 81–87.
9. Protein modification as oxidative stress marker in follicular fluid from women with polycystic ovary syndrome: the effect of inositol and metformin / R. Piomboni, R. Focarelli, A. Capaldo [et al.] // J. Assist. Reprod. Genet. – 2014. – Vol. 10. – P. 1269–1276.
10. Reduced 4-hydroxynonenal degradation in hearts of spontaneously hypertensive rats during normoxia and postischemic reperfusion / T. Grune, K. Schönheit, I. Blasig, W. Siems // Cell Biochem. Funct. – 1994. – Vol. 12 (2). – P. 143–147.
11. Serum protein profiles, circulating immune complexes and proteinuria in dogs naturally infected with Anaplasma phagocytophilum / U. Ravnik, B.P. Bajuk, L. Lusa, N. Tozon // Vet. Microbiol. – 2014. – Vol. 173 (1–2). – P. 160–165.

Корекция свободнорадикального окисления белков в организме хряков-производителей

С.А. Пилищук

Приведены результаты влияния биокомплексного препарата Мультибактерин на показатели белкового обмена в организме хряков-производителей. Установлено, что при действии препарата повышаются адаптационные возможности организма исследуемых животных, в сперме и спермоцитоплазме половых клеток хряков крупной белой породы и синтетической линии SS23 снижается содержание продуктов окислительной модификации белков, уровень среднемолекулярных пептидов, что положительно влияет на качественные и количественные показатели.

Ключевые слова: хряки-производители, сперма, окислительная модификация белков, молекулы средней массы, циркулирующие иммунные комплексы.

Надійшла 16.10.2015 р.

UDC 619:612.34: 631.842: 598.261.7

PONOMARENKO N., PhD in Agriculture
Bila Tserkva National Agrarian University
ponomarenkon@ukr.net

FEATURES OF PROTEIN METABOLISM IN QUAIL'S PANCREATIC GLANDS IN POSTNATAL PERIOD OF ONTOGENESIS AND UNDER THE INFLUENCE OF NITRATE

Досліджували вміст загального білка та HS-груп, активність ферментів аспартатамінотрансферази, аланінамінотрансферази і лужної фосфатази у підшлунковій залозі перепелів у постнатальному періоді онтогенезу та за нітратного навантаження. Встановлено онтогенетичні закономірності білкового обміну у підшлунковій залозі, які пов'язані з фізіологічними особливостями росту та розвитку перепелів. За дії нітратів відмічається зниження вмісту загального білка, активності ферментів аспартатамінотрансферази, аланінамінотрансферази і лужної фосфатази, зростання кількості HS-груп у підшлунковій залозі перепелів.

Ключові слова: білковий обмін, нітратне навантаження, підшлункова залоза, постнатальний період онтогенезу, перепела.

Introduction. Elucidation of physiological and biochemical processes in the pancreas are shown in numbers of dedicated research, but they are not completed with datas of the protein metabolism characteristics in the quail's pancreas. Therefore, it is important to study the characteristics and ontogenetic changes of protein metabolism under the influence of stress factors in quail pancreas. Among the environment pollutants, in terms of the use of nitrate fertilizers forefront. In Ukraine, after a decline in production and use of nitrate fertilizers is increasing, because of the tendency complications environmental situation and the urgency of research related to this problem.